

KRIMINOGENINĖ SITUACIJA PANEVĖŽIO MIESTE, RAJONE IR LIETUVOJE (2000)

Rėmėjai: Lietuvos Respublikos Vyriausybės pirmųjų 100 dienų veiklos priemonių planas ir Lietuvos Respublikos Seimo Laikinosios kontrolės komisijos nusikalstamumo Panevėžyje priežastims nagrinėti 2000 m. lapkričio 15 d. pavedimas Nr. 232-11

Bendradarbiaujančios institucijos: Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras

Tyrėjų grupė: A. Dapšys, M. Girdauskas, K. Jovaišas, S. Mališauskaitė, D. Mickevičius, G. Sakalauskas, A. Piliavėcas, D. Valatkevičius

Tyrimo rėmuose atliktas kriminogeninės situacijos Panevėžio mieste įvertinimas, analizės pagrindu identifikuotos nusikalstamumo (ypač – organizuoto nusikalstamumo) lygio padidėjimo priežastys ir sąlygos, suformuluoti pasiūlymai kaip jas neutralizuoti ir šalinti.

Siekiant nustatyti kriminologiniu požiūriu reikšmingus požymius, orientuojančius į nusikalstamumo situacijos Panevėžio mieste bei rajone ypatumus ir galimai susijusius su pastarojo laikotarpio sunkiais rezonansiniais nusikaltimais prieš teisėsaugos pareigūnus ir verslininkus, remtasi Teisės institute sukaupta ilgalaikių kriminologinių tyrimų medžiaga apie bendro ir organizuoto nusikalstamumo būklę, tendencijas, priežastis bei prognozes; NPLC tarpžinybinės statistinės informacinės sistemos duomenų baze apie nusikalstamumą 1996 - 2000 m. ir jo teritorinius skirtumus; VRM, Statistikos departamento prie LR Vyriausybės ir kitų institucijų duomenimis apie pagrindinių teisėsaugos bei prevencijos subjektų veiklos rodiklius (nusikaltimų išaiškinamumą, atsakomybės neišvengiamumo užtikrinimą, teisės pažeidimų prevenciją ir kt.).

Tyrimo išvadose konstatuota, kad nusikalstamumo Panevėžio mieste lygis, nors ir viršija Lietuvos vidurkį, nėra išskirtinis socialinis reiškinys bendrame šalies ir ypač didžiųjų miestų nusikalstamumo kontekste. Vis dėlto Panevėžio rajone registruoto nusikalstamumo būklė išsiskiria keletu pagrindinių rodiklių (aukšto bendro ir ypač nepilnamečių nusikalstamumo lygio rodikliais, itin aukštu turto prievartavimo lygiu), kurie iš dalies parodo ne tik esamą padėtį, bet ir leidžia prognozuoti nusikalstamumo augimą rajone ateityje. Jeigu nusikalstamumą sąlygojančių aplinkybių visuma nesikeis, ateityje Panevėžio rajonas turėtų labiau išsiskirti iš kitų miestų ir rajonų.

Vienas svarbiausių ir specifinių dabartinės kriminogeninės situacijos Panevėžio mieste veiksnių yra žemas nusikaltimų, įskaitant sunkius nusikaltimus bei tyčinius nužudymus sunkinančiomis aplinkybėmis, išaiškinamumas. Esant kitoms lygiareikšmėms aplinkybėms, toks rodiklis duoda pagrindo prielaidai, jog šio miesto teisėsaugos institucijos dirba nepakankamai profesionaliai ir kompetentingai. Ypač tas pasakytina apie operatyvinės veiklos subjektų darbą, teisėsaugos institucijų veiklos koordinavimą. Tyrime formuluojami pasiūlymai nusikalstamų veikų išaiškinamumui padidinti: plačiau panaudoti tradicines ir efektyvias teisėtas priemones – išplėsti informatorių (agentūros) tinklą, infiltruoti į nusikalstamas struktūras specialiuųjų tarnybų agentus, lanksčiau bei išradingiau, griežtai laikantis visų įstatymo reikalavimų, taikyti nusikalstamos veikos imitacijos modelį, įrengti daugiau videokamerų įrengimą labiausiai kriminogeniškose miesto(ų) zonose, spręsti operatyvinių darbuotojų kaitos problemas, sustiprinti operatyvinės veiklos subjektus patyrusiais ir autoritetingais specialistais, kurie specializuotųsi būtent atitinkamoje veiklos (verslo, prekybos, finansų, transporto) srityje.

Tyrimo rezultatų pagrindu buvo parengta Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios kontrolės komisijos nusikalstamumo Panevėžyje priežastims nagrinėti išvada dėl nusikalstamumo Panevėžyje priežasčių ir teisėsaugos institucijų veiklos šiame mieste (išvadai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2000 m. gruodžio 20 d. nutarimu Nr. IX-103, Valstybės Žinios, 2000 12 28, Nr.: 110, Publikacijos Nr.: 3521).